

Konuk Yazar / Guest Author

Kütüphane ve Bir Kamucu Akademisyen: Ankara'da Milli Kütüphane Günlerim

Library and a Publicist Academic: My National Library Days in Ankara

Tekin Avaner*

Öz

Kentsel mekânlar kentsel hafızanın en değerli varlıklarındandır. Başkent Ankara bir taşra kasabasından doğmuştur. Taşra kasabasından gelen biri için değerlendirmeye elverişlidir. Kültürel şokla birlikte yaşanan gelişmeler hafızanın birikimlerini oluşturur. Göç, eğitim amacıyla da olsa birey yeni gördüklerini karşılaştırmadan duramaz. Okul, ilçe ve il kütüphanelerinden sonra karşılaşılan Milli Kütüphane heyecan vericidir. Bu yazı kamucu bir akademisyenin okuyucu olarak çeyrek asırlık kütüphane hizmetlerinden yararlandığı Milli Kütüphane anılarının derlenmesinden oluşmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Milli Kütüphane; kamu yönetimi; kamu personeli; kütüphane hizmetleri; okuyucu; Türkiye.

Abstract

Urban areas are one of the most valuable assets of urban memory. Capital city Ankara was formed from a provincial town. Therefore, it is suitable for evaluation of people who comes from a country. Developments that associated with cultural shock put together the reservoir of memory. Even in the case of migration occurred for educational purposes, individuals cannot stop comparing the new ones. After school, town and city libraries, experiencing the National Library is breathtaking. This article is consist of a publicist academic's memories in National Library that has benefited from the services for a quarter-century as a reader.

Keywords: National Library; public administration; civil servant; library services, reader; Turkey.

Giriş

Işık kitaptan gelir desem, en çok kitap neredeyse gözler orada kamaşacak demektir. Platon ve mağarasındakiler güneşi aradıklarında gidecekleri yer neresidir? Kendisi 'yazı teknolojidir' dediğine göre, sözün hükmünün eksilmesine hayıflanıyor olmalıdır. Hafıza dolan bir şeydir. Bir süre geçince istesen de nafile. Eleştirse de yine yazar Platon (Ong, 2003, s. 98-99). İlk yazılırsa mağara duvarlarında olduğuna göre tekamülün mekânı orasıdır da denilebilir. Bir arada olmak, iletişim ve gelecek nesillere aktarım kaygısı kalıcı arayışı da beraberinde getirecektir. Papirüsler, işaretler ya da alfabe sonra sırayla gelir. Taş lazımdır ve taşlardan korunaklı barınaklar ortaya çıkar, yazı için de elbette. Çeşitli alanlarda çeşitli türlerdeki yazının serüveni el yazısından katipler, hâceler yaratarak uzmanlarını, onları talep edenleri ve deriden kâğıda, oradan da klişelerine değin gelişimini sürdürecektir. Bugün elektronik zamanlara geldiysek de biz şimdilik kitapta kalalım ve onların toplandığı yerlere, kütüphanelere gidelim. Platon'un niyeti paradoksal bir metafor değildi elbette. Onun niyeti hakikatti, aramak isteyenler için. Neyse ki çok zaman geçti. Bulanlara selam olsun.

Dışarıdan Borges, içeriden Mithat Enç ya da Cemil Meriç'in yanına geldiğimden beri dostlarım insan oldu, onlar kadar zor bir durumda değilim henüz, oldum ve toparlandım, onlardan kötü de olabilir kaderim. Düşene tekme diyemem, kayıtsızlık olağan, ekmek yarışı çılgınca sadece. Adına rekabet diyorlar ya uzağım ondan. Yalnızlık, anomiler yaratmadı ama, sonunda ben de

* Dr. Öğr. Üyesi. Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Kamu Yönetimi ABD, Türkiye. e-posta: tekinavaner@hotmail.com

Dr. Gendarmerie and Cost Guard Academy Institute of Security Sciences Department of Public Administration.

başardım. Travma ya da depresyon olmadı değil ancak rutinim kitaplar, mekânım kütüphane olunca zaman ilaç gibi geldi, etrafta henüz kurt olmayanlar da vardı ve ben yeniden okumaya, düşünmeye ve yazmaya başladım. Modernleşememişken hala Borges'in postuna kafayı takmayı başka yazıya bırakıyorum. Enç'in, Ford bursunu da şimdilik hatırlamak istemiyorum, Meriç'in aşkı paraya değişmemesini de es geçiyorum, zorluklarla dolu hayat, biliyorum. Size Ankara'daki Milli Kütüphaneli yıllarımı anlatmak istiyorum. "... *Milli Kütüphane, milletin hafızasıdır. Milletin tefekkür ve irfan mazisini istikbale bağlayan bir müessesedir*"¹ diyordu ya kurucusu, işte oradaki gözlem, çözümlenme ve değerlendirmelerimi paylaşmak istiyorum.

Evet, o kadar çok gidiyordum ki kütüphaneye, kaba bir hesapla yılın üçte biri eder. Bu her yıl böyle olmasa da tatillerimin yüzde doksanı, Ankara'da olduğum vakitlerimin neredeyse tamamı demek. En iyisi ne zaman gitmediğimi yazsam daha kolay anlaşılacak; kızıma ayırdığım günler ki çoğu kez onu da yanımda getirirdim, eşimle şehir dışı seyahatleri olduğunda, bir de çok sık hastalanıyordum bir ara, o zamanlar gidemezdim Milli Kütüphane'ye...

Aslında bütün kütüphaneleri seviyordum; TODAİE, Mülkiye, DTCF, Hukuk, ATAUM, ODTÜ, Bilkent, TOBB ETÜ, öğrencilik yıllarımda Gazi gibi üniversite kütüphaneleri ile TBMM, TTK, eski MPM, TAPU GM, İçişleri Bakanlığı, YÖK, RTÜK, SPK, EPDK, Rekabet Kurumu gibi aklıma şimdi gelmeyen çeşitli kurum kütüphanelerine de gidiyor, çalışmalarım için kaynak taraması yapıyor, fotokopi ya da notlar almak için uğraşıp duruyordum. Sonraları Gülhane Kütüphanesi'nde çalışmışlığım da oldu. Dönüp geriye baktığımda ne kadar çok teşekkür edecek kütüphane ve kütüphaneci olmuş hayatımda diye düşünüyorum. Hepsini saygı ve minnetle anıyorum. Tamamını hatırlamak çok güç; ancak ilkokul öğretmenlerim Yıldız Hanım ve Sadık Bey'in katkıları olmasa bu kadar çok kitapları sever miydim onu da iyice bilmiyorum. Ya Kadirli İlçe Halk Kütüphanesi Müdürü Erol ve selefi Bilal Beyler olmasa. Erol Bey'in hazırladığı kullanılmayan süreli yayın odası ve demlediği çaylar, daha liseyi yeni bitirmiş üç gence gösterdikleri anlayış, sevgi ve destek olmasa nasıl üniversite sınavını kazanırdık bilmem. Memlekete hayırlı evlat yetiştirmek önce ailelerin görevi ancak toplum da sahip çıkmış; ben ve arkadaşlarım birlikte çalışabileceğimiz, tartışabileceğimiz bir mekâna onlar sayesinde kavuşmuş idik böylece.

Ve bu yazının konusu olan Milli Kütüphane'ye gelince, orayı anlatmak benim için bir görev olmalı. Kuruluşundan yaklaşık yarım asır sonra tanışmış ve araştırmacı olarak çeyrek asırlık bir tecrübe biriktirmiştim.² Bu önemli olmalı diye düşündüm. Toplumsal belleğe katkı yapmış olabilir hem de akademik bilgilerimi uygulama örneği üzerinde anı-anekdote biçiminde de olsa paylaşabilirdim. Bir katkısı olabilirdi. Balık bilmezse, ne diyeyim.

İçimi tarifsiz bir duygu kaplıyor, gidince tebessüm halinde oluyor, keyifle geçireceğim bir günü daha hissediyorum. Gidemediğim günlerse mutsuzluk kaplıyor her yanı. Bağımlılık olmuştu işte. Birkaç defa uçaktan inince otelden, pardon misafirhaneden önce de bavullarımı bıraktıktan hemen sonra da gittiğim olmuştu. Böyle bir hesaplama yoktu ancak ayaklarım oraya oraya götürürdü. Sebebi belli, kitaplar, araştırma merakım ve oradaki dostluklarım nedeniyle bir an önce soluğu orada almak ister, randevularımı oraya verirdim. Benim mekânım, ofisim, dairem, yerimdi Milli Kütüphane, makamımdı. Yaz tatillerim, kış tatillerim, ara sınav ve dönem sonu sınavlarımdan arta kalan zamanlarım geçirdi burada. Personeli gibi olmuştum. Bazen Frederik Chopin parkından bazen de

¹ Milli Kütüphane'nin kurucusu Adnan Ötügen (1911-1972) son yıllarında kendisine "*Ben kütüphanecilerin ağababasıyım*" demekte ve Büyük Okuma Salonu'na "*Adnan Ötügen Salonu*" adının verilmesi dolayısıyla yapılan yayında Milli Kütüphane'nin kuruluş gerekçesini kendi ağzından şöylece anlatmaktadır: "*Milli Kütüphaneleri, hür milletlerin istiklâl hüccetleri olarak kabul edebiliriz. Nesiller fikir ve kültür miraslarını birbirlerine Milli Kütüphaneleriyle devrederler. Bizim neslimizin kurduğu ve geliştireceği Milli Kütüphane, gelecek nesillere bırakacağımız en kıymetli eserlerden biri olacaktır.*" (Milli Kütüphane ve Adnan Ötügen, 1972, s.3, 9).

² Milli Kütüphanenin kuruluşu Recep Peker Hükümetiyle başlayan ve Reşat Şemsettin Sırer ve Adnan Ötügen'ce hazırlıklarına başlanan 1946 yılına kadar gitmektedir. Ancak kütüphane kısmen ve geçici olarak yetersizlikler içinde 1948'de başlamış, 1950'de biraz da iyileştirilmiş ve ilavelerle günümüze kadar gelmiştir. Dünya örnekleriyle karşılaştırıldığında bu tarih oldukça geç kalmış olduğunu göstermektedir. Nitekim, Fransa'daki Bibliothèque Nationale'ın 1480'de, İngiltere'deki British Museum'un 1753'te, ABD'deki Library of Congress'in 1800'de, İtalya'daki 1804'te, hatta Yunanistan'da bile 1828'de milli kütüphanelerin kurulduğu bilinmektedir. Bizim tarihimizde ise 1869-1871 yıllarındaki Münif Paşa'nın bir tasarı hazırlayarak bir Millet Kütüphanesi kurmak istediği görülmektedir. İkinci olarak da 1909'da Mısırlı bibliyografya uzmanı Ahmet Zeki'nin hazırladığı raporunda bir Osmanlı Kütüphanesi kurulmasından bahsettiği anlaşılmaktadır. 21 Haziran 1911 tarihli Kütüphane-i Milli haberi dikkate değerse de hepsi kağıt üzerinde kalmışlardır. 30 Haziran 1921 tarihli Hakimiyet-i Milliye Gazetesi bu ihtiyacı tekrar kaleme alsada da 1946'ya değin artan oranda yazılar yayımlanmış ve en sonunda 15 Nisan 1946'da mütevazı bir törenle bir kitap dolabı ile kuruluş fiilen başlamıştır. 1972'ye kadar olan dönemde kuruluşunu önemli oranda tamamlayan Milli Kütüphane, Aksesyon Şube, Kataloglama ve Tasnif Şube (Derleme Kitaplar, Eski Harfli Türkçe Eserler, Yabancı Dil Eserler, Birleşmiş Milletler Yayınları, Konu Katalogu, Haritalar, Süreli Yayınlar Bölümü), Okuyucu Hizmetleri Şube (Biyografya Araştırmaları Bölümü ve Kart Katalog Servisi), Mikrofilm Şube, Müzik-Tiyatro ve Güzel Sanatlar Şube, Devlet Dokümantasyon Merkezi Hazırlık Şubesi, Atatürk Dokümantasyon Şube ile Personel ve Muamele Şube Müdürlüklerinden oluşmaktaydı. Bunlara Yazmalar-Nadir Eserler Bölümü, Uluslararası Faaliyetler ile Cilt Atölyesini de eklemek gerekecektir. (Milli Kütüphane, 1974, s.1-23.)

hariciye vekaletinden sonra Divan-ı Muhasebat'ı kat eder ulaşır bazen İnönü Bulvarı'ndan ya da metroyla, kim bazı de Anıttepe'den de geldiğim vakidir. Her yol Milli Kütüphaneye çıkıyordu işte...

Hemen tüm güvenlik görevlileri beni tanıır, memur ve diğer çalışanlar, kantin ve fotokopicileri de öyle. Bir tek yöneticilerle tanışmazdım. Bir şube müdürü dışında, ki o da fazla kitap almam gereken zamanlarda görevliyi bıktırıp müdür beye sevk edilmem nedeniyle olmuştu, onun dışında daire başkanları ya da Kütüphane Başkanı'yla hiç tanışmamıştım. Yönetim bilimi uzmanı olarak müsebbibi yönetimde arıyordum sanırım. Birkaç defa ramak kalmıştı gerçi, Çok Amaçlı Salon'un çalışma saatlerinin birkaç saat daha uzatılması için verdiğim dilekçe nedeniyle, benden istenen kitap listesinin kamu yönetimi doktorası yapan bir başkanın ilgisini çekmesi ve bir de bir bakan yardımcısının bana oda tahsis edilmesi isteği nedeniyle. Ancak dilekçe personel yetersizliği bahanesiyle işe yaramamış, liste yeterli gelmiş, sekreterin bir günlük tahsis ettiği odadan daha iyisine zaten sahip olduğum için gerek kalmamıştı. Görüşme denemelerimse tipik *mandarin* meşguliyeti nedeniyle mümkün olamamıştı. *High corps*la işim olmaz benim, *Northcote-Trevelyan*, barem, hiyerarşi, sınıflar... İtici gelirler. Ancak liyakat önemli. Hem ben bir kamucu akademisyenim, okuttuğum dersler boşuna mı, bir yolunu buluyor, *street-level bureaucracy* benim için yeterli oluyordu. Yeni personel beni yeterince tanıyınca kadar aksilikler çıkmazsa, hiyerarşik kademelere ihtiyaç duymuyor, halimden pek memnun bulunuyordum. Zaman yazının yayınlanmasını sürece bağladığından evet uzun sürdüğünden vesselam, başkan ve daire başkanları ile de tanışmış oldum. Fena da değillermiş, hepsini de tanımıyorum...

Kütüphane Hizmetleri ve Salonlarına Dair

Bir günüm nasıl ve nerelerde geçiyordu? Sırayla hepsini anlatacağım ama en başta Ankara-Eskişehir yolu üzerinde Bahçelievler eski 4. ve 7. Caddelerince çevrelenen 30.000 metrekare alan üzerine kurulu, eklenerek büyüyen, restore edilerek geliştirilen en sonunda ek binası da inşa halinde bulunan, 4 katta ikişer olmak üzere sekizer depo ve toplamda 24 depo bölümünde milyonlarca cilt eserin biriktirildiği ve bunların da taşınması için devamlı aktarma mekanizmalarının kurulduğu ve asansörlerle desteklendiği kompleks bir mimariden bahsettiğimi ifade etmem gerekiyor (T. C. Bayındırlık Bakanlığı, 1982). Gözde ve zihinde canlandırması bile zor, oysa dışarıdan kahverengi bir taş yığını gibi, sanırım kuruluş hazırlıklarının olduğu sıradaki karkas yapıyı bilenler için burası yeterli ve çok modern gelecektir.

Taam Uğruna

Nereden mi, tabi ki aç okurun kafasına bir şey girmeyeceğinden yemekhaneden başlamak istiyorum. Çünkü ben de personel yemekhanesine gidiyor, aynı karavanadan, hem de bol kepçe yemek yiyordum. Aşçılar da beni merak ediyordu sanırım. Başkanın misafiri olduğumu düşünmüş olabilirler. Bilmiyorum. Yine de kendileri nezdinde tüm mutfak ekibine teşekkür borçluyum. Gerçi genel olarak tüm toplu yemekhaneler, özel ya da kamu kurumları aşçıları diyabet bilincinden uzak görünüyordular ama olsun, patatesli, pirinçli yemekler türlü tatlılar arasından kendi yolunu arıyor, orada bir çaresini buluyordum. Diyetimden dolayı benim için uygun olmayan yiyecekleri, masadakilere, etraftakilere ikram ediyor, onların tebessümleriyle doyuyordum. Haftanın iki günü dörtte üç yemek bana uygun olmaz, diğer günler ise dörtte üçle yetinirdim. Olsun şikâyetçi değilim çünkü alternatif yok; ya kantin, ki daha fena, ya da Bahçeli lokantaları hem pahalı hem de ne kadar sağlıklı bilmiyorum. Asistan maaşı malum, aile bütçesi derdi derken, zaten ulaşım ve fotokopi masrafları da var, vaziyet daha iyi anlaşılacaktır.

Başlarda acemiliklerim de olmadı değil: bir gün yemekhaneye erken gitmişim, bazı homurdanmalar işittim, söyleniyorlardı, bir hayli sıra vardı ve pek mutsuz gibiydiler. Sonunda anladım ki söylenmelerin hedefi bendim; meğer nöbetçi olan görevliler biraz erken geliyor, sıraya giriyorlardı; bir kısım da öğle arası seyahati için erkenciydiler... Bense dış kapının mandalı olarak erken gitmiş ve onların sırasına girmiş bulunduğumdan, bana kızıyorlardı. Anladım ve hep yemek saatinden kırk beş dakika, bir saat sonra yemekhaneye inmeye başladım. Yemekler artarsa, ki çoğu zaman artar, soğuk olsun, çoğu kez olmaz, onlardan yiyor ve personelin hakkına ve zamanına saygı gösteriyordum. Önceleri fiş kesen sonraları kartla işleyen sistemde çoğu zaman misafir ücreti alınıyor, nadir de olsa personel misafiri oluyordum. Yuvarlanıp gidiyorduk işte, yemek işini halletmişim...

Kantindekiler maşallah ben beni bildim bileli aynı insanlardı, ihale aynı kişiye kalıyor, çalışanlar aynı, menü aynı oluyordu. Sonraları çorba ilave etmişler, bazen ev yemekleri, bazen de Ramazan'a özgü gelişmeler kaydetmişlerdi ama zor yiyeceklerdi onlar; neyse ki fiyatı oldukça düşüktü, e yani suyu ayrı çöpü ayrı olunca normaldi. Sonra yenilerde, yani ben deyim on altı, siz deyin on sekiz yıl sonra, ihale simitçilere kaldı ve öyle bir dünya kuruldu ki kantine, pek bir şatafatlı ve leziz, tahmin edersiniz pek bir pahalı, fahiş diyebiliriz bir sonuç ortaya çıktı. Yer döşemeleri bir de tuvaletler aynı kalmıştı, döşeme neyse otantik sanat içermekte, ama tuvaletler yeni ihale

dönemine kadar elden geçmez artık. Fast-foodun geleneksel simit fırınlarını nasıl dönüştürdüğüne dair yakın bir örnek, kimin umurunda...

Eskisi kadar kalabalık görmüyorum kantini. Gerçi eskiden çay, kahve ve su otomatları da yoktu. Otomatlar oldukça etkiledi kantini sanıyorum. E yani, kantinde çay bir lira iken otomatlar elli kuruşa veriyor, bayağı da sıcak. Su da öyle, o soğuk tabi. Öğleleri tekrar yükledikleri sıra ılıkça oluyor; ama o kadar dert değil, ben hep kırk dört nolu suları alıyorum, bir de para üstü fazladan verir mi diye bakıyorum; sanırım çocukken izlediğim bir filmde etkilenmişim. Kantinciler bardağı azıcık büyütüp, cici bici yaptılarsa da otomatlarla rekabette zorlanıyorlar gibi. Bir de sigara olayı var ki, gelişen teknoloji, kapılarda sigara ve yemek molalarına olanak sağlıyor; çayını, kahvesini alan dışarıya, sigaraya ve dinlenmeye çıkıyordu. Olsun günlük binlerce kişi giriş yapıyor, kantin yine de nasipleniyordu işte.

Tuvaletler kaç defa tadilat geçirdi bu arada hatırlamıyorum, ancak şimdi bir hayli teknolojik çehresi var, sensörlerle donatıldı, kâğıt masrafı kaldırıldı, üst katta erkekler, alt katta kızlar oldu. Paravan kaldırıldı böylece ve etraftaki kötü çöp görüntüleri de olmadığına göre şimdi daha temiz olduğu söylenebilir. Ancak havalandırma sorunu da yok değil, olsun, o kadar hata kadı kızında da var, hem kullananların görgüsüne de bakıldığında bu bile fazla. Restorasyon süreçlerine bakıldığında genel olarak yapılan hatalar burada da var, hesap-hendese hataları, standart ve estetik sözcükleri öne çıkıyor efendim. Musluğun yerleştirilmesi ile lavabonun büyüklüğü estetik görünse de bir türlü orantılı olamıyor, o da iç mimari ile işçilik dilemması, en az fiyat teklifi, ihalecilik yani. Bu kadar çok inşaatçılıkta ileri gittik, davarı satan müteahhit oldu, neredeyse yarım asırdır sektör ülkenin kalkınmasına çabalıyor, kalifiye olduğumuz ya da pek çok dünya/Rus-Arap işi yaptığımız da söyleniyor amma sensörlü/sensörsüz musluk lavaboya uygun ayarlanamıyor. Sanırım dostlar alışverişte görsün, az gelişmişlik, günü kurtarmak gibi deyimlerle birlikte israf/iktisadilik gibi durumlar yönünden böyle oluyor. Ancak hijyen açısından sabunluk sensörlü olsa yine de iyi olurdu, öyleydi ama çelik sabunluk bile zor dayanıyor âdemoğluna, kullananlara bu kadarı da fazla demeden geçemiyor insan. Hem engelli tuvaletleri de var artık daha ne olsun, öyle ama sigara da içilmiyor değil. Tanpınar'ı da sadece edebiyatçılar okuyor.

Çoğaltmak Gerek Bazen

Tabi ihale ile değişikliklerin en kötüsü fotokopiyi vurdu. Onlarca yıl İbrahim ağabeyle bir düzen kurmuş, kaliteli baskılar elde etmiş, günlük bir tomar para bırakmaya alışmışken, yeni fotokopi makinaları da çocuklar da tanışma çabalarına karşın zorlaştırdılar işimi. Hem esnaf anlayışı zayıf oluyor, sık değişiyorlar, kalabalığı yönetemiyorlar ve de tahmin edersiniz zamlı. Bu gidişle telefonlarını verme ve tavassut aramaya varan pragmatizme yönelme söz konusu olabilir. E artık fotokopi çektirmiyorum, zorluklar aşıyor, yeni teknolojiler var ve işe yarıyorlar. İbrahim ağabey de bir makinacı yanında iş bulmuş zaten.

Mikrofilm De Neyin Nesi...

Eskiden mikrofilm işi ne kötüydü, eksik sayfalar, özensiz taramalar, zor elde etme prosedürü, çıktı maliyeti berbattı ve birkaç deneme sonrasında vazgeçtimdi. Şimdilerde üç vardiya yüzlerce kişi, sanırım belediye tarafından finanse edilip projelendirilerek, iyi makinalarla dijital tarama yapıyor ve enfes. Ancak herhalde yıllar sürer. Görür müyüz bilmem. Mücellitoğlu'nun iki cildini tarattım da oradan biliyorum.

Kitaplık Konuşur Mu?

Okuyucu Banko görevlisi bir gün *Konuşan Kitaplık*'tan Ramazan Bey'in beni beklediğini söyledi; benden bahsetmiş sanırım, o da tanışmak istemiş, ben de kitaplığı hep merak ettiğimden heyecanla gidiverdim. Odayı buldum; ancak karanlıkta biri oturuyordu. Aşağıda bir yer, ben de "*niye karanlıkta oturuyorsun ağabey, ışığı yaksana*" dedim ve nasıl da feci bir pot kırdım anlatamam. Utancım hala yüzümü kızartıyor, şimdi bile. Görme engelli bir görevli ve görme engelliler için diksiyonu düzgün gönüllülerce seslendirilen yüzlerce kitap kaseti varmış meğerse. O beni bozmadı ve konuşan klavye ile durumu anlamamı sağladı. Çok entelektüel biri idi ve sonraları Şube Müdürü oldu. Zaman zaman karşılaşıyor ve kendimi tanıtmadan ona yardımcı oluyorum hem mutlu oluyor hem de o pot nedeniyle tekrar utanıyorum.

El Yazması ve Nadir Eserler

Konuşan Kitaplığın üstünde Yazma Eserler Bölümü var. Benim için önemi vaktiyle çıkardığımız okul dergisi olan *Çocuk Cönkü* için tanışıklığımız ve bu sırada fotoğraflarını gördüğümüz iki cönkü örneği idi ki böylece çocukların kafasında cönkü somutlanmış oldu. Eski harfli, yazma eserler

ya da Osmanlıca, arşiv gibi nitelermeler çocukluğumun algısına benzer. Çekingen, ürkek ya da korkak haller de denilebilir. “*Bilemeyince döverler*” diye anlatırlardı camide, korkuturlardı çocukluğumuzda. Sevdirmek gerek insana tarihini, geçmişini, zenginliğini, göstermek, öğretmek gerek değerlerini, deneyimlerini...

Uzak ve Dost Ülke Kitapları ve Prestij Yayınlar

Kore Kitaplığı'ndan bir şey anlamadım, yararlanamadım, göstermelik dostluk gösterisi içindi herhalde. Gelip geçerken bakınıyor, görevlinin gözleri çekikleşiyor gibi geliyordu sadece. Belki de Kore elçiliğindendi, bilmiyorum, araştırmadım da. Zaten birkaç sene sonra da kapandı; elimde iki tane fiş var onlar da güme gidecek sanırım. Ancak Kore'yle dostluğumuz baki, ziyaretler de cabası. Gerçi şu sıra durgunlar. Çin'in gayretleri ise artarak sürüyor...

Gösteriş için olan DÖSİM ya da prestij için çıkarıldığını sandığım Bakanlık yayınlarının şu ofisi de bir garip, görevli nadiren ortaya çıkıyor, camın arkasından bakılabiliyor, satın almak neredeyse imkânsız, fahiş fiyattalar. Bekliyorum, Yahya Kemal, Cemil Meriç, Ülgener depoya girsin de birkaç yıl sonra da olsa okuyabilesek diye. Zaten bir açılıp bir kapanıyor.

Çalışma Salonlarında...

Vaktiyle şehir efsanesi olmalı, Adnan Ötügen'e ders çalışmak için gidilir, Genel Okuma Salonu'na ise araştırmaya. Araştırmacılar az olduğundan şimdi her yere KPSSciler, TUScular, YDSciler gidiyor. LYSciler, Eylül'de lise 4 olanlar ve mezunlar yani, onlar da kendi salonlarında çalışabiliyorlar artık. Haziran'da lise 4 olanlar Eylül'ü beklemek zorunda. Mutat garip bürokratik yaklaşım; kızım yazın da çalışmak istedi ancak meşru yollardan gönül rahatlığıyla Kütüphaneye girmesi için Eylül'ü beklemesi gerekti. Çalışmak isteyenlerin önünü açın desem, sanırım bir sürü mazeret öne sürülür, neyse ki çok sürmedi.

Milli Kütüphane deyince engelli çalışanlarına belki de en çok değer veren bir kurumdan bahsediyoruz. İşte Genel Okuma Salonu, efsane başkanlardan müteveffa Müjgân Cunbur adını aldı, süreli salonun adı Altınay Sernikli oldu. Okuyucuların deyişiyle *Müjgân* Okuyucu Banko'nun tam karşısında olduğundan daha yakındı ve kitaplarla oraya ulaşmak rasyoneliteyi sağlıyordu, ondan olsa gerek, bu salon araştırmacıların daha fazla rağbet etmesini sağlıyordu. Ben nadiren Ötügen'e gidiyor çoğu kez Cunbur'u seçiyordum. Sonra yukarıdaki Kareli Salonları keşfettim, o vakitler bir rehber ya da yönlendirme olmadığından kendi yolunuzu zaman içinde bulabiliyordunuz. Kamuoyu da oluşmadığından, idare ile görüşmek ne demek efendim, ceberut anlayış denir, korkulurdu. Zaman içinde millet olduk işte. Ama keşfettiğim şeyi sorguladığımda bir cesaret gittim ve bir süre oradan oraya gönderilmeler sonrasında anahtarları aldım ve de bir de baktım ki yıllardır kullanılmıyor gibiydiler, ardiye ya da her şeyin atıldığı ve bir daha hiç bakılmayan bir depo gibi kullanılıyor olsa gerek, oldukça tozlu, dağınık ve berbat halde olduklarını gördüm. Yılmadım ve bir odayı temizleyerek orada çalışmaya başladım. Ancak orada görevli yoktu ve anahtarını bana veriyorlardı, bir süre sonra sanırım kaygılandıklarından olmalı, Cunbur'a bilgisayar için prizler yaptırdılar ve beni de oraya gönderdiler. Aslında oldukça gönülsüz vermişlerdi anahtarı, ben de bir hata yaptım sanırım, yemek için o vakitler Bahçeli 7'de yürürken birden koca bir kamyon, portakal dolusu bir kamyon gördüm ve zavallı satıcı Adana, misket falan diye bağırınca dayanamayıp 2 on kiloluk file portakal aldım ve omzumda hamal gibi taşıdım. Nereye, tabii ki Kütüphane'ye. Dikkat çekmemek mümkün değil ve Bekçi Murtaza beni yakaladı. Daim ürkek olan görevli, sanırım benim Kareli Salon'da portakal ticaretine başlayacağımı düşünmüş olmalı ki, o günden sonra, tadilat yapılacağı bahanesiyle artık salonu kapattıklarını söyledi. Ben de bir portakala baktım bir de kitaplara. Kendime kızdım, neden validemin deyişiyle gözüm delikti, nefisini körlemek, mideme düşkünlük bunu başıma getirdi. Hayır canım, sabırlıydım evvel Allah ancak çocuk o sıra küçüktü ve epeydir memlekete gidemiyorduk ve dalından portakal bulmuştum işte, benimkisi fedakârlık, suyunu sıkarak içerdi yavrucağı diye düşünmüştüm. Üzüldüm ve kitap ve portakal, her ikisinden de vazgeçmeyişiime bakıp efkârlandım. Bir kısmı benim içinse çoğu geleceğimiz içindi çabalarım. Çocuğa portakal götürüyordum, kitapların bir kısmı da onun içindi. Gerçi fotokopi de sevmiyordu, kitap gibi değillerdi ya ondan. Yılmadım, renkli fotokopi yaptım, onun için kitap gibi çoğaltırdım ancak bu kez de masraflı oluyor, astarı yüzünden mahvoluyordum. Her hafta sekiz-on kitap almak zorunda kalışım da vardı. Ne yapayım diye düşündüm? Ne güzel, kızım Bengü istediğimden fazla okuyor, bu iyi, ancak kitaplar pahalı, bu kötü, fotokopi okumuyor ve hiç de ucuz değil, ben de tarayıcı aldım ve renkli taradım, ucuz bu, ancak onları da okumadı, fena. Kitap almaya devam ettim, ne de olsa *ceketimi satar okuturum* deyişini ucundan kıyısından duymuşluğum vardı.

Bengü demişken tabii Milli Kütüphane'ye çocuklar alınmıyor, ancak denemek gerek. Başlarda yer kartları alıyor, kimlik karşılığı olarak, görevliler usanmış ve anlayışlı, zaten çok gelen

giden de yoktu ve baba-kız girişimiz sorun olmuyordu. O vakitler TUS, KMS, DIS yeni yeni başlıyor, KPSS, ALES, YDS, LYS neyse bunlar bir yandan dönüşüyor ve o sıra herkesi sıkıştırmıyordu. Tabii birden patlayan genç nüfus ve ekonomik krizler çakıştı ve Devlet kapısı tekrar değerlendirildi ve memur olmaya talep arttı. E tabi Kütüphane’de izdihamlar başladı, Kütüphane açılıncaya kadar oluşan sırada yeni dostluklar da edinmeye başladım ve giderek herkes birbirini tanıır hale geldi. Bir kısım bayramdan bayrama bazıları, cumadan cumaya, azı da beş vakit uğrar ya camilere, bizimki de o hesap, sürekli sabahları Kütüphaneyi açanlar olarak birbirimizi tanımaya başladık, sonraları selamlaşmalar arttı ve hatta hala görüştüklerim var. Kütüphanenin peşinde koşanlar, değerliler. Çocuk işi ne mi oldu, gelişen teknoloji, elektronik yazılımlar vesaire derken manyetik kartlarla girilir, çıkılır oldu. Ancak yine de görevliler girerken anlayışlı idi. Çocuk konusu içeride dert oldu, gören herkes yasak diyordu, yahu iki haftadır giriyorduk işte, çocuk yanımda oturuyor, çitını çıkarmıyor, kendi halinde kitap okuyordu. Daire Başkanı gördü ya hemen, “böyle olmaz efendim, bugün son olsun, yasak” deyiverdi. Mecburen kabullendik, boynumuzu büktük ve şer’-i şerife, kanuna, kurala karşı boynumuz kıldan ince dedik. Ertesi gün her yerde kocaman afişler, “Okuyucuların Çocuklarla Okuma Salonlarına Girmesi Yasak” diyordu. Şu yasak sözü ne kadar kaba zaten bir de onu sarf ederken nasıl da berbat bir hal alıyor suratlar. Yani Bengü’den de ne kadar korktunuz yahu! Çocuk sadece kitap okuyordu sessizce, büyüklerden bile daha az ses çıkarıyordu, hem Çok Amaçlı Salon müsaitti de. Ne yapalım annesi çalışıyor, ben asistan, otuzbeşinci maddeden, ceketi asmaya bile yerimiz yoktu Fakültede, kala ki oda, dersler ve boyumuzu göstermemiz istendiği zamanlar dışında gidebiliyor muyduk ki okula? Hem nasıl bakıcı tutacağız birbuçuk maaşla. Tabii ki buna da şükür. Daim şükür. Ahvalimiz de buydu amma. Bengü sonra Felsefe Olimpiyatları Türkiye dördüncüsü, LYS yirmi ikincisi oldu. Okumak iyi, zorluklar aşılmak içindi.

Bir Fiş Bir Yayın: Kütüphane hizmetlerinde ne gibi değişiklikler oldu? Okuyucu yararına bazı adımları görüyordum. Örneğin e-kütüphane hizmetleri bir hayli geliştii, internet üzerinden birtakım haklar ve olanaklar söz konusu oldu. Bir saatlik gezinti, her yerden kitap ayırtma ve kargo ile gönderme hizmetleri gibi. Kargoyu denemedim henüz, ancak diğerlerine cesaret ettim. Kâğıt masrafını önleyen e-formlar işime yaradı. Zaten on iki kitap bile yetmiyordu çoğu kez, o yüzden on iki de e-formla istiyordum, hatta bazen eşim de kütüphaneye geliyordu ve onun üzerine de kitap alıyor günlük rekorum otuz altıya çıkabiliyordu; ancak bir bağımlılık da oluşmuştu ve histerik kitap isteme çabamdan vazgeçtim. Nasıl bir açıklığı bendeki bilmiyorum ancak literatüre hâkim olmak, *mütebahhir* sözcüğünü öğrendiğimden beri içimi kemirip duruyor, cehaletimi fark ettiğimden daha bir gayretli oluyordum. Ancak sonu yoktu bunun ve bir gün patlak verdi ve işler arapsaçına döndü; istek formlarını karıştırmışım ve elden verdiğim on iki formu bir de eşim internet üzerinden istemiş ve görevliler ifrit olmuşlardı, arayıp bulamıyor, zaten kendi üstünde diyorlardı, sürat felaket getirmiş ve sonunda bu yöntemden de vaz geçmişim.

Evde, okulda, yanımda her yerde istek formları var. İlham perisi ne zaman gelir bilinmez, ben de merak duygusu tatmin olmadığında hemen kütüphane taraması yapıyorum. Google yerine hala kitapları tercih etmem sanırım eski kuşak olduğumu gösteriyor, olsun, nemden küflenmiş kitabın yerini başka bir şey tutmuyor. Hem formlar da küçüldü bayağı, eskiden hardalatsız diye bir sözcük kullanırdı annem, bir yere sığmayan şekilsiz ve hantal bir şeyi kastederdi, şimdiki kibar ve daha kaliteli, estetik ve ergonomik yani. “İşte hayatın her sahasında terakki” derlerdi buna herhalde eskiler yaşasaydı, yeniler de *red tape*’le mücadele...

Fişlerle okumayı sökmüştük ya, fişler yani bürokratik formlar bir ders gibi, okul gibi adeta, üstlerinde neler yazmıyor ki; *başkanlıkta* diyor mesela gelmiyor, Turgut Cansever’in *Osmanlı Şehirleri*’ni hazanda başladım istemeye, başkanlıkta imiş, kışın istedim başkanlıkta, bahar o da yok, yazın sanmam, bir umut sene-i devriyesine derken birden yazın buluyorum. Beklemeye değıyor. Üstat harika yazmış, bayılıyorum. Başka neler yazıyor gelmeyen fişlerin üzerinde, personel üzerinde diyor, okuyucuda, yerinde olmuyor bazen sebep belli değil demek ki, ciltte oluyor kim bazi, kayıp da oluyor. Türölü sebepler, bir kere de gelen fişte kendi üstünde yazıyordu. Aman Allah’ım bu da nesi, kitapları almışım, formları karıştırmış bir daha aynı kitapları istemişim, işte sürat yine felakettir, sakarlık bu olsa gerek. İğneyi daim kendine batırmak gerek.

Ancak formlar, birer kamu otoritesi aracı da oluyorlardı sırası geldiğinde. Taşeron görevlisi “fişin her iki tarafını da doldurun” diye azarlayabilir, telefonla meşgul olmaktan yüzünüze bakmaz, göz ucuyla fırlattığı bakış gider “*tarihi de eksik bunun*” diyerek size döner, sanırsınız kozmik gizli vesika talep etmektesiniz. Aldığım kitaplara bakılsa, kaydı tutulsaydı sanırım şampiyon olmam gerekirdi, nerede, hani? Aşırı kuralcılık ortaya çıkar, kamu hizmeti kırtasiyeciliğe boğulur, kadim hizmet hastalıkları baş gösterir, bıkkınlık için de sat kurtul moduna geçilir ya da Başvekil Saydam’ın “*A’dan Z’ye Bozuk*” memleket saptaması hüznüne doluverirdi insan. Baştan savmacılık, iane/bahşetme ya da maslahatçılık deyip olumsuzlukları katmerlemek istemiyorum, oluyor işte, kamu hizmeti hep aşkla yapılacak değil a. Yapılmıyor da zaten. Neden acaba?

Diğer Hizmetler

Devlet nüshası, kitap ederleri, fiyat tespit komisyonları, bilirkişiler, telif ve derleme, kayıp ve kaçaklar, yayınevleri tarafından bilhassa defolu gönderilen eserler bahsine girip tüzel mevzularla ve yapısal sorunlarla karşı karşıya bıraksam, iğneli fiçı ya da mustarip haller, bıkkınlık, küskünlük, yıldırı sızlanmaları, emrazi zihniyet diye anlaşılır diye korkuyorum, yok canım ben pes eder miyim? Burası bir kamu kurumu ve kamu hizmeti (kütüphanecilik) veriliyor, okul gibi bir yer, öğreniyoruz, disiplin şart, sadece bıktırdım artık çalışanları sanırım, haklılar ama... Yine de acar editör olarak bilumum kütüphaneye dergimi gönderdim, götürdüm, en önce Milli Kütüphane kayıtlarına girdi. Sevmek de haklıyım işte...

Kitaplar genelde eksiksiz gelir, yabancı dil deposu uzakta olduğundan genellikle onlar toplu vermeye özen gösterir, biriktiririm, yorulmasınlar diye. Ramazanlar bazen istemez, çoğu kez de hakkımın yarısına razı olurum. Bazen de rezerve ettirmek durumunda kalırdım. Yetiştiremezdim. Sonraları sadece hafta sonu için ayırtma olanağı olduğunu söylediler. Uygulamada görülen sorunlar alınması lüzumlu kararlara dönüşüyordu. Sahi Milli Kütüphanenin kamu hizmet standartları ve hizmet envanteri tabloları neredeki? Hiç bilmiyorum.

Nadir de olsa bazı fişlerde not alınmış görürdüm, yukarıda bahsettim, vurgulamak için tekrar edeyim ziyarı yok, ciltte, başkanlık, personel, okuyucu üstünde, yerinde yok ya da kayıp yazardı diye. Sakarlığımdan kendi üstünde diye yazdığına da şahit olmuştum ya, sürmenaj hallerimi, olsun her vakit özel Milli Kütüphane. Gelen eski kitapların ofset baskıları olmadığından, ciltlere alıp korumak isterken işlerin daha kötüleştirildiğine ya da giyotin sorunlarının bulunduğuna tanık olmuşluğum da var. Bu bahsi geçmeden ekleyeyim...

Hele alarm bantları meselesi, özensiz yapıştırılan bantlar meselesi insanın içini acıtır, Taylorizmin en kısa sürede en çok iş arayan nicelik maskaralığı. Mühendis kafası, yönetim kafası olursa böyle oluyor desem alınmayınız. Günde bilmem şu kadar kitaba alarm takmanız lazım derken anlayan da doğru düzgün, yerli yerinde şekilde de anlamıyor demek ki, gelişi güzel yapıştırmalar ve heder olan kitaplar, kitaplar, ne önemi var, devletin kütüphanesi deniz, onu yapıştırırken artık hayata mı patrona mı yapıştırıyor bilinmez, şaşıyor hedefi ve birbirine yapışan sayfalar ortaya çıkıyor. Telefonda meşgul personel, aşırı kuralcılık, baştan savmacılık, bir kez daha iane/bahsetme anlayışı olayın Weberyen çözümlerine dahil elbette. Yaşasın bürokratik rasyonalite...

Sernikli'nin Süreli Salonu...

Süreli yayınlar Sernikli oldu demiştim ya, kütüphane gazetelerinin müdavimleri var, bir hayli erken ve düzenli gelenleri görüyorum, daha çok yaş almışlardan ama olsun, çok sayıda gazete ve dergi okurun hizmetine sunuluyor ve bilgilendirilmelerini sağlıyor. Bir hayli zamandan beri sadece araştırmacılara yönelik hazırlık var orada görüyorum ve bir de ders çalışmasınlar diye detektiflik yapıldığını, bir yandan emir, kural, diğer yandan yetmiyor yukarıdaki salonlar. Dilemma dediklerinden... Ancak bu vesileyle şu söylenebilir, ülkenin daha çok kütüphaneye değil, ders çalışacak salonlara ihtiyacı var sanırım. Elbette atlamamam gereken çalışanlar var; hele Ünallar demek istediğim süreli yayınların depo görevlileri var ki, gerçekten hepsi çok özel ve özverili insanlar, hepsine teşekkür ediyorum. Güvenlerini hiç sarsmadım ve umarım boşa çıkarmam. Mikrofilm de buraya taşındı, eski, yeni harfli süreli yayınlar samsunglanarak dijital ortama aktarıldı ve buradalar, bin adedini CD'de hem de ücretsiz veriyorlar.

Merhume...

Unutacaklarım, unuttuklarım elbette olacak ama unutmak istemediğim çok özel bir insan daha var. Onun soyadını da söyleyebilirim: Zeynep İnCEOğlu. Sibel hanımla birlikte ne kadar değerli idiler, ikisinin de nezaket timsali ve cefakâr halleri olduğunu düşündüm ve hep kibar davrandılar bana, Zeynep klasik müziğin ölümsüz beşlilerini yazmıştı bizim Cönk'e. Çok yardımseverdi ve rübabını dinlemedik. Belki de altı ay telefonla aradım ancak ulaşamadım, hatta başkanın sekreteri olunca havalara mı girdi ne diye de düşündüğümü hatırlıyor ve şimdi hayıflanıyorum, o kadar hızla aramızdan göçmüştü ki, rahmet diliyorum.

Atatürk Kitaplığı

Atatürk Kitaplığı'na gelince, oraya artık yeni kitap gelmiyor gibi, hoş tesadüf Mustafa Kemal Bey vardı vaktiyle, tamamı hep dost oldular bana, gidince oraya bir miktar açılır, hayatın hayhuylarının farkına varırdım. Hep içimde ukde kalıyor, Kütüphane içinde bir hayli yer gezen bu kitaplığı bir elden geçirsem diye istiyorum. Zaman zaman rastgele çektiğim bir kitap vay be dedirtiyor sadece ve bu duygumu kamçılıyor, ancak henüz vakit bulamıyorum. Giritli'nin hatıratında tesadüfen okuduğum Ahmet Emin satırlarını yani sofrada derslerini hala unutamıyorum.

Akademisyenlerin de Salonu Var

Elbette en çok vaktim Çok Amaçlı Salon'da geçiyor. Sekiz tane kareli salon var ve bunlardan biri, mümkünse kapının yakınlarında ve klimanın yakınlarında olmayan biri olsun diye bolca dua ediyorum, bilgisayar hıncırca atarsa da yer değiştirme yapılabilir ancak üç şansınız var. Olmazsa yapacak bir şey de yok. İçeri girdikten sonra girip çıkma da belli sürelerle bağlanmış durumda. Akademisyen olmanın ülkemizde neredeyse bir tek faydası var, yüzlerce sıra oluyor sabahları zira ve bunu yaparken utanıyorum ancak en öne geçebiliyorum, yazmışlar işte akademisyenlerin sıra beklemesine lüzum yok diye. Nasıl kızıyorlar tahmin edebiliyorum, şaşkın ya da gıpta eden gözler önünden süzülüyor ve kabin almanın telaşı ile ilerliyorum. Vaktiyle Hacettepe Çocuk Hastanesi'nde görmüştüm, iris okuyucuları imiş meğerse, o zamanlar taşeron işçileri hızla gelip bir şeye dikkatlice bakıyorlar ve sonrasında oh be haliyle, rahat komutu almış gibi gevşiyorlardı, onları sadece gözlemliyordum. Bu ne ki diye düşünmüş, çocuk yeniden hasta olduğunda, iki yıl sonra tekrar gittiğimde yani, iki kat aşağılara taşındığımı öğrenmişim. İşte ben de kabinleri aldığımda böyle keyifleniyordum. Gerçi uzak kabinler sıcak olabiliyor ya da milletin ben uzak kabinlerde iken arayışı geliyordu, bir koşu çıkıyor, konuşmayı gerçekleştirebiliyordum; öyle ki, gençlik yıllarımda olsa, mübalağasız, 100 metre koşucusu olmayı düşünebilirdim. Oradakiler bilhassa aynı kişiler, simalarına dost olduğum insanlar, çoğu TUScu gibi, kitaplarından öyle anlıyorum, yabancı dil çalışan da var. Doktorlardan yer kalmıyor, iki yüz yıldır tam istihdam mesleği bu ya hala tıp revaçta. Tıp ve mühendislik politikası arızalı bu memleketin, daim bunu söylüyorum. Modernleşme süreçleri külliyen yanlış zaten. Ben onlara ayrı salon lazım diyerek geçmek istiyorum. Bir de asistanlara ne desem diye düşünüyorum. Vakta ki aştık o aşamayı bari en azından duygudaşlık kalsın. Yine de hocalara özel bir oda olamaz mı? Hiyerarşi deniyor, rasyonalite silsile arayışında işte. Bir de alışkanlık; adı konmamış yemek masalarında Mülkiye'de, TODAİE'de herkesin bir yeri vardı ya ondan hatırlıyorum: “*Kalk buradan, burası profların masası, sen hangi bölümdendin bakiim*” demişti de hukukçumuz, unutmuyorum. Bir şey demekten vazgeçiyorum.

Çok amaçlı akademiklerin salonunda rutin çabamı görüp merakını yenemeyenler de oluyor, benim sürekli orada olduğuma bakıp, “*doçentliğe mi hazırlanıyorsunuz*” diye soruyorlar, başta “*evet*” deyip geçiştiriyor, sonraları keyif olsun diye geldiğimi söylüyorum, anlamıyorlar. Maluliyetin depresyonunu aşmaya çalışıyordum oysa, tanımlayamadığım boş vermişliğin üzüntüsünü yaşıyor, hayal kırıklığını içime atıyor, istemediğim sonumun gelmesini bekliyordum.

Ancak hayat işte devam ediyor, bir şeyler yapmalıyım, bir sürü şey birikti, ne kadar çok yazasım geliyor. Buradan başlamalıyım, bana ilham veren, iyi gelen yerden, Milli Kütüphane'den. Karşılığını ödemeliyim, ahde vefam var benim...

Salon'un ilk açıldığı günden beri tanıdık simalar da oldu, akademisyenler, eski müsteşarlar, eski diyanet işleri başkanları, eski bakanlar da gördüm burada. Tarihçi, sağlık işletmecisi, ziraatçı, kimyacı, matematikçi, edebiyatçı, ilahiyatçı, hariciyeden, müzikologla da tanıştım. Kimisiyle sohbet ederken “*ilahiyatçı mısınız*” diye sordu başta, kimi sağlıkçı olup olmadığını merak etti, oysa yönetim çok disiplinli bir uzmanlık alanı olduğundan ucundan kıyısından bulaşmıştı her şeye, şaşırıyorlardı. “*Bizim müzik doktorası yapan öğrenciler bile bunları bilmiyor*” dediğinde Bülent Hoca, bir hayli sevinmişim. Takdir edilmek güzeldi. Her şeyi biraz bildiğini sanan hiçbir şeyi tam anlamıyordur ya, ondandı benimki. Dert zaten sohbetti. Bazen hemşericilik bazen de meslektaşlık işe yarıyor, memleketin ahvaline dair laflıyorduk. Ankara'ya geldiğim ilk aylarda çoğunluk vaktim Kocatepe'de geçiyor, başka bir yer de bilmediğimden ve içerisi serin, hem de huzur dolu olduğundan çokça orada vakit geçiriyordum. Sonraları da geldim, ancak daha çok aşağısına uğruyordum. Nadir de olsa tesadüf ettikçe kimi zaman akrabaları gezdirmek için, bazen Cumaları çoğu zaman da cenaze için yukarıya da çıktığım oluyordu. Bunlardan birinde bir cenaze namazı nasip oldu, o anda durumu kavrayamadım; ancak oradan Milli Kütüphane'ye geçtiğimde, arkadaşlar, “*neden bugün geç geldiniz*” diye takılınca ben de, “*Kocatepe'den, cenazeden geliyorum*”, dedim. “*Öyle mi, başınız sağ olsun, rahmetli yakınınız mı idi*” diye sorduklarında, “*Diyanet İşleri Eski Başkan Yardımcısı Hamdi Bey rahmeti rahmana gitti*” dediğimde, birden şaşkın ve o kadar da üzgün vaziyette, rahmet dilerken, diğer yanda “*siz nereden tanıyorsunuz*” dediğimde, yıllardır kütüphaneye geldiğini, binlerce kitabını bağışladığını, mübarek bir insan olduğunu anlattılar. Tevafuk işte, Milli Kütüphane, mübarek insanların ortak mekânı, ibadet gibi, ilim, âlim, ne yüce değerler. Ulaşır mıyız bilmem, ancak uğraşıyoruz. Çok eskiden evliya olabilir miyim ki diye düşündüğümü biliyorum, ancak şehir, hayat, nefis, irade ne çetin sınavlar çıkardı karşıma, şimdi âlim sözü aklıma geldiğinde bile utanıyorum. Her şey değişiyor deniyor malum çözümlenmesi bir yana Sabahattin Zaim Salonu oldu akademiklerin salonu bu arada. Bir hayli tefrişat ve konfor geldi, masa sayıları seksen dokuz oldu. On, on yedi ve yetmiş sekiz nolu (hepsini saymamayım) masaların prizini ayarlamamışlar ya da masanın arkasında kalmış, kablo takılmıyor, ne diyeyim kusur, hata insanlık için daim var.

Kütüphaneye Giderken

En sonunda 2000 model bir arabam oldu ve onunla kütüphaneye gitmeye başladım. Yakın bir yere, cadde üzerine park ediyordum. Bazen kaldırımlara park ettiğim de oluyordu, arka sokaklara da. Alışkanlık ve kolaycılık malum. Ancak bir sorun olmuyordu, ne zaman ki borç-harç, kredi filan bir de sınıf atlama telaşı herhalde sıfır araba aldığım da başıma gelmeyen kalmadı. Aslında bir seyahat sırasında yolda bırakmazsan diye o modele söz verip aynı markadan almıştım üstelik. Aynı renk hem de. Onu da öteki gibi herhangi bir yere park ediyordum. Bir gün vazifesini yapanların huzuru ile çıktım Kütüphaneden ve arabayı bıraktığım yere gittim, ancak arabanın yerinde yeller esiyordu. Bir anlık panikten sonra, acaba buraya park etmemiş miydim, diye düşündüm, ya da çaldılar güzel arabamı, şimdi hurdaya da verirler diye dövünmeye başladım. Evham işte. Sağa sola bakınırken restoran valesi, “*abi o senin miydi ya*”, dedi, gri araba yani, “*evet*”, dedim demesine yutkunarak. Korkunç bir şey geldi başına kesin diye düşünürken, “*trafik çekti onu*” dedi, “*az önce geleydin!*” Sonunda polisin parka çekmiş olduğunu anladım ama Ankara'da üç tane park olduğunu söyleyen ordinaryüs vale yazık ki hangisine götürüldüğünü bilemiyordu. Hayatımda hiç 155'i aramamış olduğumdan orayı aramak aklıma da gelmedi ve “*olsa olsa Konya yolundakidir*” diyen valeyeye inanarak bir taksi marifetiyle artık, paldır küldür parka yollandım. Arabanın orada olduğunu gördüğümde nasıl sevindiğimi hala bugünkü gibi hatırlıyorum. Neyse cezasını verir, çaktırmadan hanımın iş çıkışına yetiştirim diye düşünüyordum, ancak o da olmadı ve ruhsat onun üstüne olduğundan ruhsat sahibinin gelmesi ve bu yüzden konu hakkında bilgilendirilmesi gerekti, arkasından bir dolu fırça yedim ve zaten bunca borcun içindeki sorumsuzluğum nedeniyle hak ettiğimden boynumu büktüm. Orada bir sürü iyi araba vardı, niye benim külüstürü çekmişlerdi anlamadım. Kaldırımdaymış, iyi de o kaldırımlar geniş ve yürüyen neredeyse yok gibi. Bir şikâyet olduğu belliydi. Empati ne gezecek yüksek sosyete... Mills'in *taşra sosyetesini* olsa insaf eder miydi ki, bilmem. Tabi bununla kalmadı, bir kez kaldırımlara park etmemeyi öğrenmiştim ve Emek-Bahçeli'de zor park yeri bulunuyor zaten, yolun kenarına bir yere park etmiştim. Fakat bir gün yine benim, pardon hanımın arabasının yerinde yeller esiyor. Bu kez hiç panik yok, gayet sakinim ve adım gibi biliyorum ki araba polis parkında. Alışkanlık. Atladım taksiye, hanıma haber verdim ve bir kez daha zılgıt, haydi canım o kadar da değil, haklıyım bu kez, otobüs durağına on üç buçuk metreye park etmişim, bir buçuk metre yüzünden çekmişler arabamı. Metre mi taşıyorum yanımda? Kelimeler kifayetsiz... Bir daha yola park etmemeliyim. E, Kütüphanenin park yeri? Var ama günlük beş paradan kaçalım diye olmadık işler başıma geldi, bir süre sonra personel otoparkına üstelik bedava terfi ederek, Kütüphanenin insafına terk ettim. Sonra da ek bina inşaatı başladı. Ben de yeni yerler keşfettim. Yürümek güzel şey...

Personel, İnsan Kaynağı, Beşeri ya da Entelektüel Sermaye

Benim için Milli Kütüphane o kadar değerli idi ki görevlileri hiç ayırt etmiyordum, hepsi iyidiler, aksi ve iş bilmez olan her kurumda olduğu kadar vardı elbette. Hem ben onları sadece görevleri nedeniyle tanıyabiliyordum. Dünya görüşleri, etnik ve mezhepsel yanları, inanç ya da felsefi görüşleri ile alakadar olmuyordum. Bu bağlamda hiç bilemedim ve hiç de ilgilenmedim, başkalarına ettikleri yardımları gördüğümde bile onlar beni tanımasa da ben onları takdir ediyordum. Bir kamu yönetimi olarak kamu hizmetinin kamuya yararlı olması adına sunulan asli ve sürekli hizmetin saptamasını yapmaktan ya da aksamaları izlemekten başka bir anlamı yoktu. Ancak herkes kendi işini layıkıyla yapsa diye gözeteyeceğim bir kaygım dışında bir değerlendirmem hiç olmadı, bu bağlamda nasıl insanlarla tanıştım ve tanıştırıldım hiç bilemedim.

Ancak bir özel insanla tanıştım ki, o saatten sonra Kütüphane benim için bir başka anlamlı oldu; Servet Bey. Böyle insan artık kalmadı denilen cinsten biri, yirminci asrın ilk yarısından önce divan edebiyatına kadar götürün işte oralardan biri. Erenlerin bahçesinden sunduğu anekdot, fıkra ve darbı mesellerle, bilgi ve irfanı ile çok özel biri, nasıl anlatılır beceremeyeceğim diye korkuyorum. Üstün liyakati tamam da devletine milletine sadakati de var, lafta değil canım, her adımda her işinde öyle, zaman zaman ona yapılan haksızlıklara rağmen derviş meşrepli denir ya öyle biri, bıkmadan, usanmadan hizmet ediyor, örnek bir karakter, örnek bir kişilik diye düşünüyorum, sadece biraz geç çıktı karşıma. Aile dostu olduk. Kadırlı'ya gittik beraber, “*ne güzel insanlar, emekli olunca burada yaşamak isterim*” dediğini unutamıyorum. Onun mesleki yaşamı tipik bir bürokratik yaşam gibi çileli, her halde kültür hayatımız da öyle, kadir kıymet bilmemekle eş değer. Yaş haddinden emekli olmasına şurada ne kaldı, birkaç ay kadar bir şey olmalı. Günlük beş vakit gittiğim, Bahçeli turları yaptığım, asik suratlıların caddelerini, sokaklarını çınlattığım biri, “*yemekler benden*” deyişi unutulmaz, “*bu kez de benden olsun be ağabey*” ...

Antropolojik Değil Sosyolojik Hem De İç Gözlem

Müdavimlerine gelince her sınıftan her yaştan okuyucu görüyorum, jet sosyeteden var sanki moda haftalarından çıkmış olanları kastediyorum ama ben sanırım çokluk aşağıdakilere bakıyorum.

Sürelî yayınlar deposunun önünde yayınları beklerken vakit sohbete elveriyor çeşitli mesleklerden kimselerle tanışabiliyorsunuz. Bir yardım talebi ile başlıyor ve ilerliyor, hocalarının istediği dergileri fotoğraflayanlar profesyonelleşmişler gibi. Zaten çokluk master yapıyorlar. Depodan gelenlere baktığımda eski ve köklü dergi ve gazeteler ya da yerel olanları gözümüne iliştiriyor çoğu kez. Araştırıyor gençlik. Burada gördüğüm biri hala gözümün önünde. Taşralardan geldiği belli biri, bebek arabasında belki de altı aylık bebeği, mahcup ve müeddep eşiyile birlikte elindeki listenin derdinde. Sanki yüksek lisans yapıyor ve tezi için gerekli bir liste elindeki. Bunlar olağan ancak halleri dikkat çekici, köyden gelmiş gibiler. Ne güzel diye içimden geçirirken birden gözlerim ayaklarına yöneliyor. Düşman da değilim ancak bir şey saklıyor gibi. İlla ki görüyorsunuz, gizlemeye çalışıyor işte. Ayakkabısının teki delinmiş, önü açılmış, tabanı karikatür dergilerindeki gibi. Diğeri eski. İçim cız ediyor. Ayakkabı boyacılığı yaptığım günlere dönmüyorum sadece, bana eksik bıraktığımı hatırlatıyor; toplumsal çözümleme yapmadan bu yazı bitmemeli. Binlerce insanın her şeyi kütüphane...

Sonuç

Bana en sevdiğim şehri soruyorlar, *Ankara* dediğimde şaşırıyorlar, “*ne tarihi ne de turistik yerleri var, bir denizi bile yok, diyorlar. Neyini seviyorsun?*” Bense Ankara için yanıp tutuşuyorum, orada devlet var, orada Milli Kütüphane var. Chopin parkından terleyerek çıksam da bazen üzseler de zorluklar olsa da iyi ki Milli Kütüphane var. Devletsiz bir millet neye yarar, devlet te milletine sahip çıkacak, güvenlik ve refah olacak, daha da çok artacak. Nasıl mı, hep aklıma okumak geliyor, yazmak. Çalışmak, çalışmak. Vatana, millete, devlete, ailesine, insanlığa hayırlı olmak geliyor.

Evet, ben, bütün sevdiklerimi Kütüphane’ye getirdim ve üye yaptım. İnsan sevdiklerini her halde en sevdiği yere götürür, ben de öyle yaptım ve Milli Kütüphane’ye getirdim. Okuyanlara Milli Kütüphane’nin yapısal ve işleyişine dair, mimarisıyla, bürokrasisiyle, içiyile, dışıyla benim bilip görebildiğim kadarıyla, belli bir tarihsel kesitteki gelişmelerine tanıklığımı anlatmak, paylaşmak istedim. Eksik, kusur elbet vardır, ancak niyetim halisti. Sanırım ahali çoğu kez benim hasta olduğumu düşünüyor, öyle değilse de iptila yarattığı açık. Eşim, dostum, yakınlarım için daha güzel başka nere var ki, laklak mekânları olmuş her yer, çokluk dedikodu olmasa iyi de işte öyle. Kurucusu Ötüken’in saptamalarına ek olarak diyebilirim ki, Milli Kütüphane dünya durdukça dursun ve hep ilim, irfan yuvası olsun, okusun, araştırsın hep milletim, ülkemiz, dünyamız kardeşçe yaşanan bir cennet bahçesi olsun...

Kaynakça

- Milli Kütüphane ve Adnan Ötüken* (1972). Ankara: Milli Kütüphane Yayınları, Başbakanlık Basımevi.
- Milli Kütüphane* (1974). Ankara: Basım ve Cilt İşleri Bölümü.
- Ong, W. J. (2003). *Sözlü ve yazılı kültür: sözün teknolojileşmesi*, (S. Postacıoğlu Banon, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- T.C. Bayındırlık Bakanlığı (1982). *Ankara Milli Kütüphane binası*, (N Özten, Düz.). Ankara: Bayındırlık Bakanlığı Matbaası.